

**Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове видання
«Порівняльно-аналітичне право»**

№ 1, 2017

**Ужгородський національний університет
Ужгород 2017**

ББК 72.96.67
УДК 001:34

Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Головний редактор:** Бисага Юрій Михайлович – доктор юридичних наук, професор
- Заст. гол. редактора:** Белов Дмитро Миколайович – доктор юридичних наук, професор
- Відповідальний секретар:** Рогач Олександр Янович – доктор юридичних наук, професор
- Члени редакційної колегії:**
- Білаш Олександр Володимирович – доктор теології, кандидат юридичних наук, доцент;
 - Гайніш Едіта – доктор права, доктор філософії у сфері права (Словацька Республіка);
 - Громовчук Мирослава Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент;
 - Дрозд Олексій Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент;
 - Жежихова Мартина – кандидат юридичних наук (Словацька Республіка);
 - Лазур Ярослав Володимирович – доктор юридичних наук, професор;
 - Лемак Василь Васильович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України;
 - Мраз Станіслав – доктор юридичних наук, професор (Словацька Республіка);
 - Рогач Іван – кандидат юридичних наук (Словацька Республіка);
 - Севрюков Олександр Павлович – доктор юридичних наук, професор (Російська Федерація);
 - Семерак Олександр Созонович – кандидат юридичних наук, професор;
 - Сідак Микола Васильович – доктор юридичних наук, професор;
 - Станіш Пьотр – доктор права, професор (Республіка Польща);
 - Ступник Ярослав Валерійович – кандидат юридичних наук, доцент;
 - Уканов Казбек – доктор юридичних наук, професор (Республіка Казахстан);
 - Фазикош Василь Георгійович – кандидат юридичних наук, професор;
 - Федоренко Владислав Леонідович – доктор юридичних наук, професор;
 - Шекк Олена Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент (Російська Федерація);
 - Ярема Василь Іванович – доктор економічних наук, професор.

Видання «Порівняльно-аналітичне право» включено до переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з юридичних дисциплін.

Наказ Міністерства освіти і науки України № 463 від 25 квітня 2013 р.

*Рекомендовано до опублікування Вченою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 5 від 27 квітня 2017 року*

Лозинський Ю.Р. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНСТИТУТУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	164
Микитенко Є.В. СУБ'ЄКТИ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	168
Мулявка Д.Г. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ. ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	171
Ніщимна С.О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	174
Окопник О.М. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	178
Панько Я.М., Нікітіна Л.О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ОФШОРНИХ МЕХАНІЗМІВ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	180
Попович Н.П. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ.....	182
Тимчишин Т.М. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	186
Трофименко О.Г., Дубовой Я.В. ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	189
Шевчук О.М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАРКОКОНТРОЛЮ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	193

РОЗДІЛ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ;

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО..... 198

Березовська Н.Л. ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗАЛЕЖНО ВІД РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ.....	198
Олійничук Р.П. АНАЛІТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ НЕЗАКОННОГО ЗАЙНЯТТЯ РИБНИМ, ЗВІРИНИМ АБО ІНШИМ ВОДНИМ ДОБУВНИМ ПРОМИСЛОМ.....	202
Павленко Т.А. ЩОДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ.....	205
Потапова І.І. ДО ПИТАННЯ ПРО ФУНКЦІОНАЛЬНУ СПРЯМОВАНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ІНСТИТУТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ.....	209
Тарас В.М. РОЛЬ КОНКРЕТНОЇ ЖИТТЄВОЇ СИТУАЦІЇ В МЕХАНІЗМІ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ.....	212
Хоменко О.М., Топчій В.В. КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ.....	215
Шалгунова С.А. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ.....	217
Шеховцова Л.І., Шеховцова Т.О. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ДІЯННЯ ПРИ ЕКСЦЕСІ ВИКОНАВЦЯ.....	220

РОЗДІЛ 9

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ..... 223

Бояров В.І. ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІНАНСУВАННЯ ЕКСТРЕМІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	223
Доліновський Ю.С. ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПІД ЧАС ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	226
Дуфенюк О.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ РОБОТИ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЛАБОРАТОРІЙ: ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД.....	229
Задорожко Ю.В. УЧАСТЬ ЕКСПЕРТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, ПОВ'ЯЗАНОМУ З НАДАННЯМ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ.....	232
Калюга К.В. ВИКОРИСТАННЯ ОДОРОЛОГІЇ В ОТРИМАННІ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ.....	236
Мельковський О.В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ВНУТРІШНЮ БЕЗПЕКУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ.....	239
Петров О.С. СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ, В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	242
Пожар В.Г. ІНСТИТУТ ПІДСУДНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: СУТНІСТЬ, ПРИЗНАЧЕННЯ ТА НЕДОЛІКИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ.....	245

ЩОДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

REGARDING THE CLASSIFICATION OF CRIMES AGAINST LIFE AND HEALTH BY THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

Павленко Т.А.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

старший науковий співробітник сектора дослідження

кримінально-правових проблем боротьби зі злочинністю

Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса

Національної академії правових наук України

Статтю присвячено проблемі класифікації видів злочинів, відповідальність за які передбачена Розділом II Кримінального кодексу України. Виділено дві групи посягань: злочини проти життя (вбивство та доведення до самогубства) та злочини проти здоров'я. Визначено, що злочини проти здоров'я особи відповідно до чинного Кримінального кодексу України можуть бути розподілені на п'ять груп.

Ключові слова: злочини проти життя, злочини проти здоров'я, злочини, що становлять небезпеку для життя та здоров'я особи, злочини, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини, які вчинюються у сфері медичного обслуговування, інші злочини, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини.

Статья посвящена проблеме классификации видов преступлений, ответственность за которые предусмотрена Разделом II Уголовного кодекса Украины. Выделены две группы посягательств: преступления против жизни (убийство и доведение до самоубийства) и преступления против здоровья. Определено, что преступления против здоровья согласно действующему Уголовному кодексу Украины могут быть разделены на пять групп.

Ключевые слова: преступления против жизни, преступления против здоровья, преступления, ставящие в опасность жизнь и здоровье человека, преступления, представляющие опасность для жизни и здоровья человека, которые совершаются в сфере медицинского обслуживания, другие преступления, представляющие опасность для жизни и здоровья человека.

The article is devoted to the problem of the classification of crimes which are placed in Section II of the Criminal Code of Ukraine. It is identified two groups of violations, such as crimes against life (murder and incitement to suicide) and crimes against health. It is determined that under the Criminal Code crimes against the person's health can be divided into five groups.

Key words: crimes against life, crimes against health, crimes that pose a risk to health and life, crimes that are committed in the field of health care, other crimes that endanger life and health.

Постановка проблеми. У чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України) міститься низка норм, які передбачають кримінальну відповідальність за окремі суспільно небезпечні діяння, що посягають на життя та здоров'я людини. Як відомо, відповідальність за злочини проти життя та здоров'я особи є ключовою проблемою Особливої частини вітчизняного кримінального права. Це насамперед пов'язано з підвищеною суспільною небезпечністю посягань на зазначені об'єкти та їх відносною розповсюдженістю [1, с. 107]. Слід підкреслити, що проведення якісної класифікації окремих видів злочинів, зокрема злочинів проти життя та здоров'я особи, має велике значення в юриспруденції, як у науковій, так і в правотворчій та правозастосовній діяльності. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень у цій сфері, досі немає єдності думок щодо системи зазначених злочинів, що не сприяє належному застосуванню кримінально-правових норм.

Стан опрацювання. Питанню класифікації злочинів проти життя та здоров'я особи в науці кримінального права приділялася значна увага. Так, цій проблематиці були присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як: М.К. Аніянц, Д.С. Азаров, Г.М. Борзенков, В.І. Борисов, С.В. Бородин, Л.П. Брич, В.О. Гацелюк, О.О. Дудоров, М.І. Загородніков, Є.О. Письменський, В.В. Сташис, В.Я. Тацій, М.Д. Шаргородський, Г.В. Чеботарьова та ін.

Метою статті є визначення системи злочинів проти життя та здоров'я особи через аналіз різних наукових підходів.

¹ Слід зазначити, що життя та здоров'я людини як об'єкти злочинних посягань охороняються не тільки шляхом встановлення кримінальної відповідальності за вчинення злочинів проти життя та здоров'я людини, але й низкою інших кримінально-правових норм (ст. ст. 112, 134, 348, 379, 442 КК України.).

Виклад основного матеріалу. Охорона життя та здоров'я у кримінальному праві в основному здійснюється шляхом встановлення кримінальної відповідальності за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи (Розділ II КК України 2001 р.)¹.

Якщо керуватися назвою Розділу II КК України, то можна виділити дві групи злочинів: проти життя та проти здоров'я. Однак науковці щодо виокремлення груп злочинних посягань цього Розділу висловлюють різні думки. Так, деякі з них говорять про те, що цим Розділом охоплюються три види злочинних посягань: 1) злочини проти життя особи; 2) злочини проти здоров'я особи; 3) злочини, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи [2, с. 22]. Інші науковці виділяють такі види посягань: 1) злочини проти життя особи; 2) злочини проти здоров'я особи; 3) злочини, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини, які вчинюються у сфері медичного обслуговування; 4) інші злочини, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини [3, с. 39, 57, 69, 79]. О.О. Дудоров та Є.О. Письменський виділяють злочини проти життя особи та злочини, що містяться у Розділі II Особливої частини КК України і не є злочинами проти життя особи [4, с. 63, 85].

Можна говорити про те, що вчені одностайні щодо виділення злочинів проти життя в окрему групу. Що ж стосується того, які саме злочини необхідно відносити до злочинів проти життя, то тут знову ж таки одностайності немає.

Слід зазначити, що у законі про кримінальну відповідальність, як правило, виділяють невелику кількість складів злочинів, які являють собою посягання на життя. Як зазначав М.І. Загородніков, це пояснюється особливою змістом об'єкта та наслідків злочинів, що розглядаються, які безвідносно до форм злочинних дій, особи, що

їх вчиняє, та інших ознак складу достатньо визначають зміст вчиненого [5, с. 14]. Учений пропонує виділяти три основні види злочинів проти життя: умисне вбивство, необережне вбивство та інші посягання на життя [5, с. 15]. Тобто до злочинів проти життя відносяться вбивства (ст. ст. 115–119 КК України) та інші посягання на життя. Що стосується того, що вбивство є злочином проти життя, то тут суперечок між науковцями немає. У цьому питанні вони одноставні [3; 4; 6; 7; 8; 9]. Стосовно ж питання, що слід віднести до інших посягань на життя, науковці висловлюють різні позиції. Можна виділити два основних підходи. Згідно з першим, до інших злочинів проти життя слід віднести доведення до самогубства та погроза вбивством [3, с. 39; 10, с. 4; 11, с. 31; 12, с. 34]. Прибічники другого підходу до інших посягань на життя відносять доведення до самогубства [2, с. 22; 4, с. 63; 5, с. 17; 7, с. 13; 13, с. 22; 14, с. 18]. Для того, щоб з'ясувати, чи є погроза вбивством злочином проти життя, слід визначитись із розумінням об'єкта такого посягання.

Як зазначає Р.Ш. Бабанли, визначення об'єкта злочину, передбаченого ст. 129 КК України, ускладнюється тим, що немає єдності серед науковців у розумінні самого поняття «погроза вбивством», яку визначають як вид психічного насильства або як форму виявлення злочинного наміру [15, с. 15]. Тож у науці кримінального права висловлюються різні думки щодо розуміння об'єкта погрози вбивством. Одні науковці говорять, що, погрожуючи посягнути на життя, винний викликає у людини почуття тривоги і неспокою, заважає її нормальній праці та відпочинку [3, с. 56; 10, с. 20]. Інші зазначають, що погроза вбивством спрямовується та стосується конкретного потерпілого – фізичної особи, а в деяких випадках групи осіб, викликає стан тривоги та неспокою в конкретної особи. Кримінальне право та законодавство існує задля захисту від злочинних посягань всіх і кожного зокрема, держава певним чином визначає порядок, за якого всі та кожен перебувають у стані недоторканості – фізичної та психічної. Посягання на психічну недоторканість особи шляхом висловлення погрози вбивством призводить до негативних змін у здоров'ї потерпілого, а це порушує порядок відносин між людьми, який це здоров'я забезпечує [15, с. 10].

Деякі науковці визначають об'єктом погрози вбивством особисту безпеку. Так, В.В. Шаблістий, визначаючи об'єктом такого злочину особисту безпеку, говорить про те, що реальної небезпеки для життя у момент проголошення винним погрози не виникає. Винний не має наміру у момент вчинення погрози позбавити потерпілого життя, а прагне його залякати. У результаті вираження зовні інформації залякувального характеру в її адресата виникають негативні емоції у вигляді страху, зароджується невпевненість у завтрашньому дні, тобто порушується особиста безпека людини. Саму ж особисту безпеку науковець визначає як психічний стан особи, за якого їй ніхто не загрожує [16, с. 9].

М.І. Коржанський зазначає, що забезпечувана суспільством і державою можливість кожному громадянину спокійно працювати та відпочивати, користуватися благами життя цим посяганням (погрозою вбивством) змінюється і перетворюється на свою протилежність – стає неможливістю. Таким чином, погроза вбивством спрямована проти особистої безпеки, яка і є безпосереднім об'єктом такого злочину [17, с. 79].

О.О. Дудоров та Є.О. Письменський визначають, що безпосереднім об'єктом погрози вбивством є здоров'я людини, яке зазнає шкоди внаслідок усвідомлення потерпілим реальної можливості бути позбавленим життя [4, с. 106]. Така позиція є більш доцільною. Як зазначає І.Я. Сенюта, поняття «здоров'я» слід розуміти як максимально досяжний та оптимальний фізичний і психічний (курсив автор. – Т.П.) стан людського організму, необхідний для забезпечення біологічного існування, здатності до

тривалого активного життя й створення здорового покоління [18, с. 23–24].

Як видається, «психічне здоров'я» є складовою частиною загального поняття «здоров'я». Щодо розуміння поняття «психічне здоров'я» в науці одноставності немає. Деякі науковці розглядають його здебільшого не як певний стан чи складову частину загального поняття здоров'я, а, швидше, як певну ознаку. Наприклад, М.А. Курбанов, визначаючи поняття «психічне здоров'я», виходить із того, що це є засіб освоєння навколишньої дійсності, яка дозволяє здійснювати самостійну поведінку, отримувати задоволення від матеріальних та нематеріальних благ, не відчувати утруднень у відносинах із зовнішнім світом, знаходитись в умовах досяжного духовного та фізичного комфорту, отримувати вигоди з матеріальної та нематеріальної природи [19, с. 16].

На наш погляд, доцільною є позиція науковців, котрі визначають, що психічне здоров'я з позиції права потрібно розглядати як складову частину загального здоров'я фізичної особи, а тому як стан особи, який характеризується цілісністю та узгодженістю усіх психічних функцій організму, що забезпечують насамперед внутрішнє почуття суб'єктивної психічної комфортності, а також здатність до цілеспрямованої усвідомленої діяльності та адекватні форми поведінки [20, с. 158]. У разі вчинення такого злочину, як погроза вбивством, потерпілий, усвідомлюючи реальну можливість бути позбавленим життя, втрачає відчуття суб'єктивної психічної комфортності. Саме тому доцільно визнавати безпосереднім об'єктом погрози вбивством психічне здоров'я людини. А відтак відносити такий склад злочину до злочинів проти здоров'я особи.

Отже, можна говорити, що до злочинів проти життя особи відноситься вбивство, яке згідно із чинним КК України поділяється на: 1) просте умисне вбивство (ч. 1 ст. 115); 2) умисне вбивство за обтяжувальних обставин (кваліфіковані види вбивств) (ч. 2 ст. 115); 3) умисне вбивство за пом'якшувальних обставин (привілейовані види вбивств), вчинене у стані сильного душевного хвилювання (ст. 116), матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117), у разі перевищення меж необхідної оборони або перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця (ст. 118); 4) вбивство через необережність (ст. 119). Однак слід зазначити, що, на нашу думку, під вбивством необхідно розуміти умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині. А ознаки вбивства визначити як протиправність, умисна форма вини, заподіяння смерті іншій людині [21, с. 270]. А відтак необхідно говорити не про склад вбивства через необережність, а про склад злочину «заподіянням або спричиненням смерті через необережність» [1, с. 131; 21, с. 270]. Також до злочинів проти життя необхідно віднести доведення до самогубства.

Як зазначає В.О. Гацелюк, окрім умисних та необережних посягань на життя (вбивств), а також доведення до самогубства, Розділ II Особливої частини КК України містить 25 статей, спеціальним для яких є характер їх суспільної небезпеки – створення чи спричинення шкоди здоров'ю людини (та деяким додатковим об'єктам, зокрема життя) [22, с. 396]. Слід звернути увагу на те, що, як підкреслює Л.П. Брич, відповідальність за спричинення шкоди здоров'ю людини встановлена у КК не лише статтями Розділу II Особливої частини «Злочини проти життя та здоров'я особи». Склади злочинів, суспільно небезпечні наслідки яких охоплюють шкоду здоров'ю людини у різних її проявах, поміщені у більшості розділів Особливої частини КК, крім розділу XVI «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» [23, с. 3]. І це дійсно так.

Що ж стосується безпосередньо Розділу II Особливої частини КК, то, як відзначає В.О. Гацелюк, детальний аналіз ознак складів злочинів, передбачених ст. ст. 121–145

КК (насамперед видових та безпосередніх об'єктів злочину, форм вини, характеру злочинних наслідків), свідчить, що ці злочини є доволі різноплановими і далеко не завжди прямо і безпосередньо посягають на здоров'я потерпілого [22, с. 396]. Цю позицію розділяють й інші науковці. Наприклад, Л.П. Брич говорить про те, що в межах Розділу II Особливої частини КК закріплено не лише склади злочинів, у яких шкода здоров'ю людини є єдиним наслідком і які об'єднуються в теорії кримінального права у групу «злочини проти здоров'я», де здоров'я людини «є єдиним чи основним безпосереднім об'єктом». Статтями цього Розділу встановлюється й відповідальність за злочини, об'єднані в теорії кримінального права у групу «злочини, що ставлять у небезпеку життя і здоров'я». У юридичних складах таких злочинів шкода здоров'ю людини є єдиним чи одним з альтернативних наслідків поряд зі смертю. Відповідно, здоров'я людини у цих складах є додатковим безпосереднім об'єктом [23, с. 3].

Що ж стосується питання виокремлення певної системи злочинів проти здоров'я (та навіть віднесення окремих складів злочинів до цієї групи злочинів), то тут серед науковців єдності немає. Наприклад, як зазначає Г.М. Борзенков (за КК РФ), система злочинів проти здоров'я може бути представлена, зокрема, таким чином: загальні види (ст. ст. 111–118 КК РФ) та спеціальні види посягань на здоров'я (ст. ст. 119–123 КК РФ). До останніх науковець відносить і злочини, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я [14, с. 105].

Л.П. Брич поділяє ці злочини на дві групи: 1) злочини проти здоров'я; 2) злочини, що ставлять у небезпеку життя і здоров'я [24, с. 21]. Інші автори виокремлюють до п'яти груп злочинів проти здоров'я. Зокрема, В.О. Гацелюк об'єднує злочини проти здоров'я у такі групи:

1. Злочини, що спричиняють шкоду здоров'ю людини.
 - 1.1. Стаття 121. Умисне тяжке тілесне ушкодження.
 - 1.2. Стаття 122. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження.
 - 1.3. Стаття 123. Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне у стані сильного душевного хвилювання.
 - 1.4. Стаття 124. Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.
 - 1.5. Стаття 125. Умисне легке тілесне ушкодження.
 - 1.6. Стаття 128. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження.
 - 1.7. Стаття 126. Побой і мордування.
 - 1.8. Стаття 127. Каткування.
 - 1.9. Стаття 129. Погроза вбивством.
2. Злочини, що спричиняють шкоду здоров'ю людини, які вчинюються у сфері охорони життя та здоров'я людини від окремих видів небезпечних інфекційних хвороб.
 - 2.1. Стаття 130. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.
 - 2.2. Стаття 131. Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.
 - 2.3. Стаття 133. Зараження венеричною хворобою.
3. Злочини, що спричиняють шкоду здоров'ю людини, які вчинюються у сфері надання медичних послуг.
 - 3.1. Стаття 134. Незаконне проведення абортів.

- 3.2. Стаття 138. Незаконна лікувальна діяльність.
- 3.3. Стаття 139. Ненадання допомоги хворому медичним працівником.
- 3.4. Стаття 140. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником.
- 3.5. Стаття 141. Порухення прав пацієнта.
- 3.6. Стаття 142. Незаконне проведення дослідів над людиною.
- 3.7. Стаття 143. Порухення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини.
- 3.8. Стаття 144. Насильницьке донорство.
4. Злочини, що спричиняють шкоду здоров'ю людини внаслідок залишення особи без допомоги або в результаті неналежного виконання винним своїх обов'язків.
 - 4.1. Стаття 135. Залишення в небезпеці.
 - 4.2. Стаття 136. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
 - 4.3. Стаття 137. Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей.
5. Злочини у сфері охорони здоров'я людини, пов'язані з незаконним розголошенням лікарської таємниці.

5.1. Стаття 145. Незаконне розголошення лікарської таємниці.

5.2. Стаття 132. Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби [22, с. 398–399].

Таку класифікацію підтримують О.О. Дудоров та Є.О. Письменський [4, с. 86]. Як видається, ця класифікація є досить вдалою, оскільки є розгорнутою, що дає змогу зробити акцент на тих чи інших суттєвих ознаках відповідних складів злочинів. Разом із тим слід зауважити, що стосовно таких злочинів, як злочини у сфері охорони здоров'я людини, пов'язані з незаконним розголошенням лікарської таємниці, то деякі науковці вважають, що ці злочини повинні міститись у Розділі V Особливої частини КК [22, с. 398–399; 25, с. 100–102].

Так, Д.С. Азаров наголошує, що склади злочинів, передбачені ст. ст. 132, 145 КК України, спрямовані проти суспільних відносин у сфері забезпечення недоторканості приватного життя особи в частині збереження конфіденційної інформації про неї. Окремі сегменти зазначених відносин забезпечують збереження цієї інформації в таємниці працівником чи службовою особою медичного закладу, а також іншими службовими особами, яким інформація стала відома у зв'язку зі службовою чи професійною діяльністю. З огляду на зазначене, здоров'я особи не може бути визнане основним безпосереднім об'єктом злочинів, передбачених ст. ст. 132 і 145 КК України. А відтак науковець пропонує розмістити відповідні статті у Розділі V Особливої частини КК України [25, с. 102]. Ця позиція є небезпідставною і заслуговує на підтримку.

Висновки. Отже, у системі злочинів проти життя та здоров'я особи можемо виділити: 1) злочини проти життя (вбивство та доведення до самогубства); 2) злочини проти здоров'я, що поділяються на п'ять груп. Загалом поділяємо думку В.О. Гацелюка, що кожна класифікація є в чомусь умовною, вона може змінюватися з появою нових знань або під впливом інших факторів, зокрема суб'єктивно зумовленого впливу законодавця на зміст кримінального законодавства [22, с. 398].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування: [монографія] / [В.Я. Тацій, В.І. Борисов, Л.М. Демидова та ін.]; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, Л.М. Демидової. – Х.: Право, 2017. – 400 с.
2. Кримінальне право. Особлива частина / О.С. Стеблинська. – К.: Ін-т крим.-викон. служби, 2014. – 358 с.
3. Кримінальне право України: Особлива частина: [підручник] / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид. перероб. і допов. – Х.: Право, 2015. – 680 с.
4. Кримінальне право (Особлива частина): [підручник] / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. – Луганськ: Вид-во «Елтон-2», 2012. – Т. 1. – 2012. – 780 с.

5. Загородников Н.И. Преступления против жизни по советскому уголовному праву / Н.И. Загородников. – М.: Юридическая литература, 1961. – 279 с.
6. Анианц М.К. Ответственность за преступления против жизни по действующему законодательству союзных республик / М.К. Анианц. – М.: Юридическая литература, 1964. – 213 с.
7. Шаргородский М.Д. Ответственность за преступления против личности / М.Д. Шаргородский. – Ленинград: Изд-во Ленинградского ун-та, 1953. – 109 с.
8. Борисов В.И. Преступления против жизни и здоровья: вопросы квалификации / В.И. Борисов, В.Н. Куц. – Х.: НПКФ «КОНСУМ», 1995. – 104 с.
9. Бородин С.В. Преступления против жизни: [практическое пособие] / С.В. Бородин. – М.: Юристъ, 1999. – 356 с.
10. Сугачев Л.Н. Ответственность за преступления против жизни и здоровья по советскому уголовному праву: [конспект лекций] / Л.Н. Сугачев. – Х.: Харьковский юрид. ин-т, 1965. – 37 с.
11. Кримінальне право України: Особлива частина: [підручник] / [М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін.]; за ред. проф. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 2-е вид. перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
12. Кримінальне право України: Особлива частина: [підручник] / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 4-те вид. перероб. і допов. – Х.: Право, 2010. – 608 с.
13. Бородин С.В. Преступления против жизни / С.В. Бородин. – СПб.: Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2003. – 467 с.
14. Борзенков Г.Н. Квалификация преступлений против жизни и здоровья: [учебно-практическое пособие] / Г.Н. Борзенков. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2005. – 144 с.
15. Бабанли Р.Ш. Погроза вбивством: значення та місце в системі кримінального права України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Р.Ш. Бабанли; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2010. – 19 с.
16. Шаблистий В.В. Кримінальна відповідальність за погрозу вбивством: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В.В. Шаблистий. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 20.
17. Коржанський М.Й. Предмет та об'єкт злочину: [монографія] / М.Й. Коржанський. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2005. – 252 с.
18. Сенюта І.Я. Медичне право: право людини на охорону здоров'я: [монографія] / І.Я. Сенюта. – Л.: Астролябія, 2007. – 244 с.
19. Курбанов М.А. Гражданско-правовое регулирование и защита права граждан на психическое здоровье: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право» / М.А. Курбанов; Московская академия экономики и права. – М., 2006. – 25 с.
20. Стефанчук Р.О. Здоров'я фізичної особи як об'єкт її особистих немайнових прав / Р.О. Стефанчук // Форум права. – 2007. – № 1. – С. 154–160 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-1/07sroonp.pdf>.
21. Павленко Т.А. Визначення поняття «вбивство» у доктрині кримінального права та на законодавчому рівні / Т.А. Павленко // Порівняльно-аналітичне право. – 2015. – № 1. – С. 268–271.
22. Гацелюк В.О. Щодо класифікації злочинів проти здоров'я у КК України 2001 року / В.О. Гацелюк // 10 років чинності Кримінального кодексу України: проблеми застосування, удосконалення та подальшої гармонізації із законодавством європейських країн: матер. міжн. наук.-практ. конф. (13–14 жовтня 2011 р.) / за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова та ін. – Х.: Право, 2011. – С. 394–400.
23. Брич Л.П. Розмежування складів злочинів, спільною ознакою яких є суспільно небезпечні наслідки у вигляді шкоди здоров'ю / Л.П. Брич. – Л.: Львівський держ. ун-т внутр. справ, 2009. – 60 с.
24. Брыч Л.П. Преступления против здоровья и против безопасности жизни и здоровья по законодательству Украины / Л.П. Брыч. – Л.: РВВ ЛьвДУВС, 2010. – 115 с.
25. Азаров Д.С. Кримінальна відповідальність за розголошення лікарської таємниці: окремі теоретичні та прикладні проблеми / Д.С. Азаров // Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22–23 квітня). – К.; Х.: Юрінком Інтер, 2004. – С. 100–102.